

The advantages of the methods chosen for the study "Definition of the personality orientation" (B. Bass's "Orientation inventory", adapted by V. Smekal and M. Kucera), "Life Satisfaction Index" (B. Neugarten, adapted by N.V.Panina), Satisfaction With Life Scale of E.Diener are presented in this work.

According to the results of the empirical study, it was determined that interaction-orientated individuals displayed the highest level of satisfaction with life. There is a positive correlation between the "interaction" orientation and the satisfaction with life, as well as the negative correlation between the "self" orientation and satisfaction with life. Mutual influence of the "task" orientation and the satisfaction with life was not established.

It was determined that optimism, self-esteem, confidence in achieving one's goals and active position has the greatest influence on the level of satisfaction with life. An empirical study was carried out based on the example of early adolescent students of the Philosophical and Physics Departments of the Kyiv Taras Shevchenko National University.

Keywords: *personality orientation, life satisfaction, youth, early adult period, students*

Отримано: 10.06.2019

УДК 159.926

Н.В. Чорна

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЯК ВАЖЛИВА ПЕРЕДУМОВА СТАНОВЛЕННЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

Н.В. Чорна. Ціннісні орієнтації як важлива передумова становлення музичної культури особистості. У статті аналізуються ціннісні орієнтації особистості крізь призму поняття "музична культура особистості". Показано, що основу музичної культури особистості складає досвід людського спілкування й чуття на рівні мікро- та макрогрупи. Музичне спілкування займає особливе місце в структурі загальної культури особистості. Доведено, що становлення музичної культури майбутнього психолога тісно пов'язане із процесом розуміння естетичної інформації, музична культура постає як властивість особистості, що інтегрує музичні, комунікативні знання, цінності, досвід, реалізація яких дозволяє досягати взаєморозуміння між суб'єктами психологічної діяльності й вирізняє наступні компоненти: культуру почуттів, культуру мислення, культуру мовлення і культуру здоров'я.

Ключові слова: цінності, ціннісні орієнтації, культура, особистість, музична культура, становлення музичної культури, музичне спілкування.

Н.В. Чорна. Ценностные ориентации как важная предпосылка становления музыкальной культуры личности. В статье анализируются ценностные ориентации личности сквозь призму понятия "музыкальная культура личности". Показано, что основу музыкальной культуры личности составляет опыт человеческого общения и чувства на уровне микро- и макро- групп. Музыкальное общение занимает особое место в структуре общей культуры личности. Доказано, что становление музыкальной культуры будущего психолога тесно связано с процессом понимания эстетической информации, музыкальная культура предстает как свойство личности, ин-

тегрирует музыкальные, коммуникативные знания, ценности, опыт, реализация которых позволяет достигать взаимопонимания между субъектами психологической деятельности и отличает следующие компоненты: культуру чувств, культуру мышления, культуру речи и культуру здоровья.

Ключевые слова: *ценности, ценностные ориентации, культура, личность, музыкальная культура, становление музыкальной культуры, музыкальное общение.*

Постановка проблеми. Зауважимо, що цінність – поняття, що використовується в гуманітарній парадигмі для позначення об'єктів, явищ, їх властивостей, а також абстрактних ідей, що втілюють в собі суспільні ідеали й виступають завдяки цьому як еталон належного.

Вочевидь, можна визначити щонайменше три форми існування цінностей.

По-перше, цінність виступає як суспільний ідеал, вироблене суспільною свідомістю уявлення, що міститься в ній, про атрибути належного в різноманітних сферах суспільного життя. Такі цінності можуть бути як загальнолюдськими, "вічними" (істина, краса, справедливість), так і конкретно-історичними (патріархат, рівність, демократія).

По-друге, цінність постає в об'єктивованій формі у вигляді витворів матеріальної і духовної культури або людських вчинків, що є конкретним втіленням суспільних ціннісних ідеалів (етичних, моральних, естетичних, політичних, правових та ін.) [1].

По-третє, соціальні цінності, переломлюючись через призму індивідуальної життєдіяльності, залучаються в психологічну структуру особистості в формі особистісних цінностей, що є одним з джерел мотивації її поведінки. Кожній людині притаманна індивідуальна специфічна ієрархія особистісних цінностей, які виступають зв'язуючою ланкою між духовною культурою суспільства та духовним світом особистості, між суспільним та індивідуальним буттям [19].

Система особистісних цінностей складається в процесі діяльнісного розпредмечування індивідами змісту суспільних цінностей, об'єктивованих у витворах матеріальної і духовної культури. Як правило, для особистісних цінностей характерна висока усвідомленість. В такий спосіб особистісні цінності відображуються в свідомості в якості ціннісних орієнтацій й слугують важливим чинником соціальної регуляції взаємовідносин людей та поведінки індивіда.

Підсумовуючи вищезазначене слід наголосити, що ціннісні орієнтації (від франц. orientation – установка) – ідеологічні, політичні, моральні, естетичні й інше підґрунтя оцінок суб'єктом навколишньої дійсності й орієнтування в ній; засіб диференціації об'єктів індивідом за їх значимістю [1].

Безперечно, ціннісні орієнтації формуються при засвоєнні соціального досвіду й проявляються в цілях, ідеалах, інтересах та інших власти-

востях особистості [1, 9, 11, 12]. В структурі людської діяльності ціннісні орієнтації тісно пов'язані з пізнавальними й вольовими її складовими [16, 17]. Система ціннісних орієнтацій утворює змістовну сторону спрямованості особистості й виражає внутрішню основу її ставлень до реальності [17]. Окрім цього, в процесі сумісної діяльності, що визначає специфіку стосунків людей в групах, оформлюються групові ціннісні орієнтації [6].

Одже, в даній статті ми робимо спробу дослідити ціннісні орієнтації й простежити важливість їх впливу на становлення музичної культури особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження. В соціальній психології, ціннісні орієнтації – це поняття, що виражає позитивну чи негативну значущість для індивіда предметів чи явищ соціальної реальності [1, 19]. Саме система ціннісних орієнтацій відображає ідеологію й культуру суспільства, до якого індивід належить [8]. Тобто, ціннісні орієнтації відображують внутрішню основу ставлень людини до різноманітних цінностей матеріального, морального, політичного й духовного порядку [1,19].

Відомо, що групові цінності оформлюються в процесі сумісної значущої діяльності й визначають специфіку ставлень членів групи до різних соціальних об'єктів та явищ [15]. Відтак, групові ціннісні орієнтації віддзеркалюють особливості соціальної ієрархії групи та її ролі в системі суспільних відносин [19].

Таким чином, у відповідності із соціальним статусом людини в суспільстві і в постійному взаємозв'язку з ним розбудовується система суспільних функцій-ролей і ціннісних орієнтацій. Отже, зазначені особистісні утворення впливають на особливості мотивації поведінки, структуру соціальної поведінки, що складають, на думку Б. Г. Ананьєва, другий рівень особистісних властивостей [1]. Статус і соціальні функції-ролі, мотивація поведінки і ціннісні орієнтації, структура і динаміка стосунків – все це характеристики особистості, що визначають її світогляд, життєву спрямованість, суспільну поведінку, основні тенденції розвитку. Сукупність таких особливостей і визначає характер як систему властивостей особистості, її суб'єктивного ставлення до суспільства, інших людей, діяльності, самої себе, що постійно реалізуються, закріплюються в стилі життя, відношення до музики в частості.

Водночас зауважимо, що ціннісні орієнтації, цілі й плани є ступенями суб'єктивної регуляції життєдіяльності людини [17]. Орієнтації визначають порядок надання переваги тим чи іншим сферам діяльності, спрямованості життєвого шляху, на яких людина планує сконцентрувати свої сили та енергію.

На підставі теоретичного аналізу наукових джерел, ми виявили найсуттєвіші теоретико-методологічні підходи щодо висвітлення проблеми ціннісних орієнтувань, а саме:

- культурний підхід; в зарубіжній крос-культурній психології найважливішою для багатьох теоретичних та емпіричних досліджень ціннос-

тей є теорія Ц. Клакхона і Ф. Стробека [18]. За їх визначенням, ціннісні орієнтації – це складні принципи, певним чином згруповані, що надають стрункність та спрямованість різноманітним мотивам людського мислення й діяльності в процесі вирішення загальних проблем. Зазначені теорії ціннісних орієнтацій ґрунтуються на трьох положеннях:

- люди всіх культур мають вирішувати одні й ті самі загальні проблеми;

- набір доступних рішень обмежений, але кожне рішення в тій чи іншій культурі може мати різний ранг всередині даного набору;

- хоча одному з рішень членами даної культури надається перевага, всі потенціальні рішення є в кожній культурі.

Автори виділяють п'ять загальнолюдських проблем, які вирішуються в межах кожної культури на основі її базових цінностей: ставлення до людської природи; ставлення людини до природи та потойбічного світу; ставлення людини до часу; спрямованість людської діяльності; ставлення людини до інших людей.

Як відомо, будь-яка діяльність є полімотивованою і поліціннісною, тобто спонукається не одним мотивом, реалізує в собі не одну цінність, а декілька [1, 11]. Така поліспрямованість діяльності зумовлена тим, що дії людини визначаються ставленням до предметного світу, до людей, до суспільства, до самої себе. Наприклад: трудова діяльність є суспільно-цілісною, але вона реалізує й багато інших цінностей (матеріальні, суспільне визнання тощо).

А. Маслоу стверджував, що будь-яка діяльність спонукається кількома чи навіть усіма базовими потребами водночас, а не однією [12, 13]. Залучення якомога більшої кількості потреб (цінностей) підвищує загальний рівень мотивації діяльності.

Ієрархія цінностей – це розташування цінностей у порядку від більш важливих, до менш важливих. Цінності, реалізація яких спонукає людину до діяльності, утворюють ціннісний комплекс (систему або ієрархію цінностей). Певна частина цінностей в цій системі має провідне значення і більшу спонукальну силу, в той час як вплив інших цінностей менший: вони мають меншу спонукальну силу і перебувають в нижній сфері ієрархії цінностей. Навіть одна й та ж сама цінність у тієї ж людини актуалізується з різною силою залежно від конкретних обставин життя, впливу зовнішніх чинників, часових факторів тощо. Тому й ієрархія (ранг, значення) цінностей не є абсолютно стійким психічним утворенням: "вага" окремих цінностей час від часу може змінюватись під впливом різних соціальних та психологічних чинників. Ціннісна сфера є досить динамічною: значення та вплив окремих цінностей змінюється, відповідно змінюється і ієрархія цінностей.

Взагалі в психологічній літературі можна виділити три основних варіанти розуміння психологічної природи цінностей [14]. Перший з них –

трактування цінності в одному ряду з такими поняттями, як думка, уявлення про щось. Цінностям, що розуміються в такому контексті, не притаманна самостійна спонукальна сила. Такі цінності черпають її з інших джерел.

Інше трактування розглядає цінності чи ціннісні орієнтації як різновид або подібність соціальних установок (стосунків) чи інтересів. В такому розумінні їм надається спрямовувальна та структурувальна функції, до яких зводиться ефект ціннісної регуляції.

Третій підхід зближує індивідуальні цінності з поняттям потреби й мотиву, підкреслюючи їх реальну спонукальну силу.

Перше трактування цінностей ототожнює соціальну, і в тому числі ціннісну регуляцію із зовнішніми вимогами, що більш-менш рефлектуються індивідом та протистоять його внутрішнім егоцентричним спонуканням, якщо останні взагалі беруться до уваги. Друга трактовка більш продуктивна, разом з тим вона перейняла від вивчення соціальних установок проблему розходження між цінностями, що декларуються й реальними цінностями.

Третій підхід ставить поняття цінності в один ряд з поняттями потреби й мотиву. При цьому ряд авторів прямо вказує на смислову природу цінностей [4, 17]. Деякі науковці незалежно один від одного запропонували диференціювати два класи цінностей: цінності-цілі життєдіяльності, або термінальні цінності, з одного боку, та цінності-принципи життєдіяльності чи інструментальні цінності – з іншого [1].

Звернімось до виокремлення цінностей буття [12]. Впродовж тисячоліть гуманісти прагнули сконструювати натуралістичну, психологічну систему цінностей, яка могла б спиратися на природу самої людини і не відчувала б необхідності в апеляції до "авторитету", який знаходиться поза людиною. Підґрунтям більшості цих неадекватних теорій є психологічні припущення того чи іншого характеру. Коли мова йде про теорію людських цінностей, то жодна теорія не є об'єктивною, якщо вона спирається лише на статистику виборів певної частини респондентів, без врахування індивідуальних характеристик людини. Вибір невротика говорить здебільшого про те, що добре для стабілізації неврозу, так само як і вибір ушкодженої розумом людини допоможе нам попередити катастрофічний нервовий розлад, а вибір тварини з видаленою наднирковою залозою може врятувати життя їй, але вбити здорову тварину. Не можна, на думку А. Маслоу, вводити середній показник, поєднуючи патологічно мотивовані задоволення із задоволеннями, що мотивовані психологічним здоров'ям [12].

Більш того, розбіжності в конституції спостерігаються не тільки у курчат та пацюків, а й у людських істот. Деякі цінності є спільними для всіх (здорових) людей, але існують також цінності певних груп людей чи

специфічних індивідів. А. Маслоу вважає, що "первинні потреби" швидше за все притаманні всьому людству, тому й існують і загальні цінності.

Особливості конституції індивіда опосередковують його вибір, що стосується ставлення до себе, цивілізації, світу, тобто створюють цінності. Здібності потребують використання, індивід відчуває самореалізованість тільки тоді, коли уможлиблюється їх використання в достатній мірі. Тобто здібності, в такий спосіб, є уособленням потреб, а тому також є первинними базовими цінностями.

Відтак, індивід характеризується не лише фізіологічними потребами, а й психологічними, які утворюють частину її внутрішньої будови. Потреби пов'язані одна з одною ієрархічно та еволюційно, виявляють власний статус відповідно власній силі та значущості.

Якщо допустити, що у людства є одна-єдина абсолютна цінність – далека мета, до якої прагнуть всі люди, то загальні потреби і базові цінності можна розглядати і як цілі, і як сходи драбини, що веде до єдиної кінцевої мети. А. Маслоу категорично стверджував про існування єдиної абсолютної цінності або життєвої цілі, але вказував й на те, що ми володіємо дуже складною ієрархічною та еволюційною системою цінностей.

Впродовж розподілу людей, яких ми вважаємо відносно здоровими (зрілими, розвиненими, такими, що визначаються), А. Маслоу говорив про властиві їм "вищі цінності" і "вічні цілі", тобто те, що обирають люди, коли в них є право вибору, коли вони знаходяться в сприятливому середовищі та в доброму стані. Такі люди, вважав вчений, коли перебувають в надзвичайному стані, добре себе відчувають, при реальній можливості вільного волевиявлення "інстинктивно обирають істину, а не брехню, добро, а не зло, красу, а не потворність, радість, а не сум, любов до життя, а не прагнення до смерті", тобто те, що він назвав цінностями буття [12].

Схильність віддавати перевагу цінностям буття в слабій формі притаманна всім, чи майже всім людським істотам. У здорових людей зазначені цінності найменше забруднені захисними (породженими тривогою) цінностями або тим, що А. Маслоу позначає як регресивні чи "інерційні" цінностями [12].

А. Маслоу проводить паралель між внутрішніми цінностями (цінностями буття) та цінностями оточуючого світу [12]. Внутрішні цінності буття індивіда в певній мірі ізоморфні у відношенні до цінностей світу, які ми сприймаємо. Між внутрішніми та зовнішніми цінностями існують взаємовигідні динамічні відносини, вважає він.

Також А. Маслоу розмірковує про цінності розвитку та цінності регресу, але це не означає що певній людині притаманний тільки один різновид цінностей. Коли здорові люди мають справжню можливість вільного вибору, то вони обирають не тільки істину, добро й красу, а й ряд

регресивних цінностей – заради виживання та/або гомеостазису, тобто мир, спокій, сон, захист від реальності та звільнення від неї, перехід від У. Шекспіру до детективних романів, занурення в фантазії, навіть прагнення до смерті (спокою) і т.і. Більш зріла, сильна й здорова людина більше схиляється до цінностей розвитку і менше – до регресивних цінностей, але їй, як завжди, потрібні й ті, й інші. Ці два набори цінностей діалектично пов'язані одна з одною, створюючи динамічну рівновагу, яка визначає відкриту поведінку.

Різницю між справжніми й хибними цінностями дослідник вбачає в тому, що перші є вираженням первинних прагнень організму, а інші є породженням тривоги. Це контраст між цінностями, що виражають свободу особистості, й цінностями, що пригнічують її за допомогою страхів й заборон. Ця різниця полягає в основі етичної теорії й розвитку практичного суспільствознавства, яке повинно вказати людині шлях до щастя.

Основна мотивація надає людині вже готову ієрархію цінностей, які пов'язані одна з іншою як високі й низькі, сильні й слабкі, життєвоважливі й необов'язкові [13]. Вища природа спирається на її нижчу природу, як на основу, тобто для більшості людей оволодіння вищою природою неможливе без задоволення природи нижчої.

Інтерес стосується проблеми становлення людини, проблем її буття як повноцінної розвинутої особистості. Стверджуючи, що сучасна психологія поки що займалась більше відсутністю, ніж володінням, прагненням, ніж здійсненням, фрустрацією, ніж задоволенням, пошуками радощів, ніж їх володінням, прагненням досягнути, ніж прагненням бути, А. Маслоу визначає самоактуалізацію як розвиток особистості, пов'язаний з переходом від невротичних або інфантильних "несправжніх" життєвих проблем та цінностей, до "справжніх" екзистенційних, неминучих сутнісних проблем та цінностей людини.

Відтак постає необхідність розмежовувати звичайну мотивацію людей, які не досягають самоактуалізації – мова тут йде про базові потреби, – й мотивацію людей, що живуть на рівні буття, все це визначається поняттями "метапотреби" та "метамотивації". Людина, що живе на рівні Буття, завжди розуміє власне призначення, місію, вона міцно ідентифікується зі своїм призначенням й описує його в термінах найвищих цінностей – досягнення досконалості, розкриття істини, ствердження справедливості й т. ін. Іншими словами, метамотивами таких людей виступають цінності Буття, чи Б-цінності. А. Маслоу виділяє 14 таких цінностей: істина; добро; краса; цілісність; єдність протилежностей; життєвість (процес, рух); унікальність; досконалість; необхідність; завершеність; справедливість; порядок; простота; багатство; легкість; гра; самодостатність.

Виокремленні цінності є критерієм визначення людської сутності. Для людей, що самоактуалізуються, вони виступають не тільки як об'єк-

тивні цінності буття, але й як їх власна приналежність, частина їх особистості. Але вчений припускає, що всі люди можуть бути певною мірою метамотивовані й межу між людьми, що самоактуалізуються, й іншими в цьому смислі, провести складно.

Безперечно не можна залишити поза увагою виклад цінності "его" та цінностей духу, що розкриваються у працях А. Лоуена [10]. Отже, А. Лоуен, автор біоенергетичного методу в психотерапії, вважає, що сучасна культура здебільшого орієнтована на стурбованість матеріальними речами та об'єктами. Але, щоб зрозуміти цю стурбованість, треба визнати, що вона походить від нашої самотождності з "его" та його цінностями. Для "его" насправді цінні ті речі й вчинки, які сприяють підвищенню іміджу даного індивіда в очах інших людей. Вирішенню зазначеної мети успішно слугує накопичення власності: грошей, влади, успіхів і слави. Оскільки "его" є інтегральною складовою частиною людської особистості, всі ми, на думку А. Лоуена, так чи інакше зацікавлені в нашому іміджі, в нашому суспільному статусі. Власне проблема виникає лише тоді, коли жага цінностей, що є властивими "его", стає домінуючою діяльністю всієї культури. Результатом є те, що всі інші, більш глибинні цінності, що ми називаємо духовними, ігноруються та знецінюються, оскільки люди перестають бачити їх релевантність, або, іншими словами, потребу у своєму повсякденному житті. Контраст грубого матеріалізму та духовності не припускає ніякого примирення, ніякого компромісу, оскільки ці поняття є, на думку вченого, взаємовиключними [10].

Як послідовник тілесної терапії, А. Лоуен вважає, що задля характеристики прагнення до матеріальних благ ми користуємось терміном "цінності его", тому підсилення духовних відчуттів належить до класу тілесних цінностей [10]. Відтак "его" та тіло виступають властивостями відображень двох різних сторін людської особистості. А тому обидві сторони суттєво важливі для здорового функціонування кожного індивіда.

Тілесні цінності підтримуються й укріплюються всякими почуттям, поняттям, об'єктом чи вчинком, які підсилюють в тілі відчуття доброго самопочуття; до їх числа дослідник відносить любов, красу, істину, свободу, гідність. Все це він називає "внутрішніми цінностями", які мають відношення до сприйняття людиною власного "Я", в протилежність цінностям "его" чи матеріальним цінностям, що беруть свій початок у взаємостосунках людини із зовнішнім світом, а також у зовнішніх аспектах його буття [10]. Внутрішні цінності, на думку А. Лоуена, з одного боку є справжніми духовними цінностями, оскільки вони асоціюються з діяльністю духу та забезпечують виникнення сильних відчуттів і потягів, а з іншого, справжня пристрасть не проявляється, незважаючи на те, що багатьма людьми керує честолюбне прагнення до них. Прагнення закріпити свій

престиж, амбіційне бажання прославитися, не породжують в людині гарного тілесного відчуття. Відсутність ідентифікації з "вищими" цінностями й вбачає він як причину соціальних безладів, що стали сьогодні справжнім лихом для наших суспільств.

Й наприкінці теоретичного аналізу зазначеної проблеми слід звернутися до висвітлення власне індивідуалізації засобів реалізації цінностей. Безперечно, що люди в процесі реалізації власних цінностей в різних умовах, виявляють індивідуальні особливості умінь й навичок та демонструють різні засоби самореалізації цінностей. Залежно від середовища й особистості оформлюється індивідуальний набір засобів реалізації цінностей [7].

Механізм формування індивідуальних способів задоволення потреби та реалізації цінностей можна пояснити так, що індивід перебуває в стані напруження, котре спричинюється незадоволенням будь-якої потреби. Якщо при цьому виконана суб'єктом діяльність зменшує напруження, то формується умовний зв'язок між діяльністю і зменшенням напруження. В майбутньому за аналогічних умов індивід використовує саме цей спосіб зняття напруження і реалізації потреби [12, 13].

Отже, цінності, ціннісні орієнтації слід розглядати як най суттєву передумову формування музичної культури, яка є частиною загальної культури особистості.

Проте питання про формування культури музичного спілкування потребує додаткового дослідження, як потребує розкриття й питання про музичну культуру, загалом, яке забезпечує відповідний вплив на соціальні практики – це може скласти подальшу перспективу наших досліджень.

Таким чином, узагальнюючи вищезазначене, варто зробити наступні

ВИСНОВКИ.

В цілому, поняття музичної культури упрозорується у філософському, соціологічному, соціально-психологічному вимірах [3, 4, 5]. Тобто, музична культура розглядається як умова ефективності професійної діяльності, показник професійної компетентності та професійного самовдосконалення [2, 4].

Особлива увага приділяється в наукових дослідженнях сутності музичної культури особистості: так, аналіз методологічних проблем культури музики, розкриваються різні аспекти використання музичного знання в професійній діяльності психолога [11].

"Музична культура" є проявом особистості. Загалом культура – це універсальна система спілкування людей на всіх рівнях. Культура спілкування – система, що історично розвивається, своєрідна програма людської поведінки. Ці "програми" не успадковуються, а транслиуються чи передаються від покоління до покоління завдяки вихованню, освіті, через знання, літературу, мистецтво [6].

Музична культура майбутніх психологів розглядається як система внутрішніх ресурсів, які необхідні для створення ефективної комунікації у певному колі ситуації особистісної взаємодії [6]. Отже, музична культура – сукупність спеціальних якостей особистості, здібностей, знань, умінь, навичок завдяки яким, індивід запобігає виникненню психологічних труднощів й прогнозує результативність міжособистісної і професійної взаємодії.

Загалом музична культура особистості є проявом особистісної рефлексії, інтеріорізованим досвідом загальнолюдської культури, що й зумовлює індивідуальну своєрідність особистості. Музична культура є стимулом до самореалізації, адже опосередковує ставлення до життя, тобто, усвідомлений пошук себе через музику, бажання й потребу у самостворенні, ціннісне ставлення до свого життя й спільноти. На особливості прояву музичної культури, як особистісної властивості впливають: флексибільність-ригідність, екстравертованість-інтровертованість; діалогічність свідомості й музична рефлексія; особистісна рефлексія; особистісні смисли, мотиви; інтегральне самоставлення; емпатія; конформність; особливості самосприйняття особистості й унаслідок цього почуття самотності, диференційні емоції.

Проте основу її формування складає досвід людського спілкування й чуття на рівні мікро- та макрогрупи. Отже, основним джерелом музичної культури є досвід. Загалом досвід – це основа як чуттєвого так і когнітивного компонентів музичної культури особистості. Разом із тим реальне існування різних форм спілкування, запозичених із різних етнічних культур, перехід з одного культурного середовища до іншого, може призвести до стану когнітивного дисонансу. А це породжує протиріччя між знаннями норм музичного спілкування в різних формах спілкування і тим його способом, що пропонує ситуація конкретної взаємодії.

Відповідно, можна зауважити, що досвід музичного спілкування займає особливе місце в структурі загальної культури особистості. З одного боку, він соціальний і включає інтеріорізовані норми й цінності культури, з іншого боку – індивідуальний, оскільки ґрунтується на індивідуальних музичних здібностях і психологічних подіях, пов'язаних із музичним спілкуванням у житті особистості. Динамічний аспект цього досвіду складає процеси соціалізації й індивідуалізації, реалізовані у спілкуванні, що забезпечують соціальний розвиток людини, а також адекватність її реакцій на ситуацію музичного спілкування і їхню своєрідність.

Становлення музичної культури майбутнього психолога тісно пов'язане із процесом розуміння естетичної інформації. Серед найважливіших проблем розуміння слід виокремити такі: проблема об'єкта розуміння, його механізмів, етапів, рівнів; проблема суб'єкта розуміння й ситуації

розуміння; проблема результатів розуміння, його особистісних й міжособистісних ефектів.

Найчастіше розуміння визначається настановами, що мають в собі пізнавальну позицію, а також цінності суб'єкта розуміння. Традиційно, розуміння пов'язується з особистісним способом осмислення людиною самої себе й світу. Проблема інтерсуб'єктивності порушується завдяки аналізу тексту як "трансформуючого поля смислів", що виникає на перетинанні автора твору й читача. Найчастіше розуміння розглядається як процес й результат функціонування інтерпретаційних схем, або стереотипів; як процес формування понять та впливів на нього ситуацій спілкування, виявлення рівнів, стратегій.

Тобто, музична культура може бути умовою успішної реалізації спеціаліста. Утім, музична культура майбутнього психолога постає як власність особистості, що інтегрує музичні, комунікативні знання, цінності, досвід, реалізація яких дозволяє досягати взаєморозуміння між суб'єктами психологічної діяльності й вирізняє наступні компоненти: культуру почуттів, культуру мислення, культуру мовлення і культуру здоров'я. Отже музична культура є основою цілісної культури особистості.

Список використаних джерел

1. Андреева Г.М. Социальная психология: Учеб. для вузов. М.: Аспект-Пресс, 2004. 376 с.
2. Бондаренко О.І., Волобуєва О.Ф. Типова модель міжпрофесійної комунікації // Збірник наукових праць № 28. Частина II. Хмельницький: Вид-во НА ДПСУ, 2004. С. 24-26.
3. Гадамер Г.-Г. Истина і метод. Т. 2. Герменевтика II / Пер. з нім. К.: "Юніверс", 2000. 478 с.
4. Галузяк В.М. Мотиваційно-ціннісні детермінанти індивідуального стилю педагогічного спілкування: Дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / Інститут психології ім. Г.С.Костюка АПН України. Київ, 1998. 199 с.
5. Дьяконов Г.В. Психология диалога: теоретико-методологическое исследование. Кировоград.: РВЦ КГПУ им. В.Винниченко. 2006. 693 с.
6. Залюбовская Е.В. Преодоление коммуникативных барьеров в условиях совместной деятельности: Дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 М., 1984. 222 с.
7. Калина Н.Ф. Основы психотерапии. Семиотика и психотерапия. М.: Рефл-букф. Ваклер, 1997. 270 с.
8. Криворучко П.П. Соціальна психологія. Курс лекцій./Під заг.ред. М.С. Корольчука. К.: КиМУ, 2004. 428 с.
9. Коул М., Скрибнер С. Культура и мышление: Пер. с англ. М.: Прогресс, 1977. 261 с.

10. Лоуэн А. Радость – Минск: Попудри, 1999. 464 с.
11. Максименко С.Д. Основы генетичної психології. К.: Інститут психології ім. Г.С.Костюка, 1998. 298 с.
12. Маслоу А. Психология бытия. М.: Рефл-бук: Ваклер, 1997. 300 с.
13. Маслоу А. Мотивация и личность. СПб.: Питер, 2003. 352 с.
14. Психология личности: Словник-довідник / За ред. П.П.Горноста, Т.М. Титаренко. К.: Рута, 2001. 320 с.
15. Рікер П. Право і справедливість. / Пер. с фр. К.: Дух і літера, 2002. 216 с.
16. Шадриков В.Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности. М.: Наука, 1982. 186 с.
17. Яницкий М.С. Типы ценностных ориентаций студентов вуза. // Ананьевские чтения – 97 (90 лет со дня рождения Б.Г. Анањева) : Тезисы научно-практической конференции. 28-30 октября 1997 г. / Под общ. ред. А.А. Крылова. СПб., 1997. С.112-113.
18. Kluckhohn C., Strodtbeck F.L. Variations in value orientations. Eranston, IL. Row Peterson, 1961. 704 p.
19. Myers D.G. Social Psychology. Fourth edition. N.-Y.: McGraw-Hill, Inc., 1993. – 582 p.

Spisok vykorystanykh dzherel

1. Andreeva GM Social Psychology: Textbook. for universities. – М. : Aspect-Press, 2004. – 376 p.
2. Bondarenko OI, Volobueva OF A typical model of interprofessional communication // Collection of scientific papers № 28. Part II. – Khmelnytsky: Issue of the State Tax Service of Ukraine, 2004. – P. 24-26.
3. Gadamer G.-I. Truth and Method. T. 2. Hermeneutics II / Trans. with him. – К. : Unifers, 2000. – 478 p.
4. Galuzyak V.M. Motivational and value determinants of individual style of pedagogical communication: Dis ... Cand. psych. Sciences: 19.00.07 / Institute of Psychology. GS Kostyuk of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. – Kiev, 1998. – 199 p.
5. GV Dyakonov Psychology of dialogue: a theoretical and methodological study. – Kirovograd. : RVC KPPU them. V. Vinnichenko. – 2006. – 693 p.
6. Zalyubovskaya EV Overcoming communicative barriers in the conditions of joint activity: Dis. ... Cand. psych. Sciences: 19.00.05 – М., 1984.- 222 p.
7. Kalina NF The basics of psychotherapy. Semiotics and psychotherapy. – М. : Reflex-bookf. Wackler, 1997. – 270 p.

8. Kryvoruchko PP Social Psychology. Course of lectures. MS Korolchuk. -K .: KiMU, 2004. -428 p.

9. Cole M., Scribner S. Culture and thinking: Per. with English. – M .: Progress, 1977. – 261 p.

10. Lowen A. Joy – Minsk: Powder, 1999. – 464 p.

11. Maximenko SD Fundamentals of genetic psychology. – K .: Institute of Psychology. GS Kostyuk, 1998. – 298 pp.

12. Maslow A. Psychology of Being – M .: Reflect-Beech: Wackler, 1997. – 300 p.

13. Maslow A. Motivation and personality. – St. Petersburg: Peter, 2003. – 352 p.

14. Personality Psychology: Handbook / Ed. P.Gornostaya, T.M. Titarenko. – K .: Ruta, 2001. – 320 p.

15. Ricker P. Law and justice. / Trans. with fr. – K .: Spirit and letter, 2002. – 216s.

16. Shadrikov VD Problems of systemogenesis of professional activity. – Moscow: Nauka, 1982. – 186 p.

17. Yanitsky MS Types of value orientations of university students. // Ananyev readings – 97 (90 years since the birth of BG Ananyev): Abstracts of the scientific-practical conference. October 28-30, 1997 / Under the Society. ed. A.A. Wing. – St. Petersburg, 1997. – P.112 – 113.

18. Kluckhohn C., Strodtbeck F.L. Variations in value orientations. Eranston, IL. – Row Peterson, 1961. – 704 p.

19. Myers D.G. Social Psychology. Fourth edition. – N.-Y.: McGraw-Hill, Inc., 1993. – 582 p.

N. Chorna. Value orientations as an important prerequisite for a person's musical culture formation. *The article analyzes a person's value orientations through the lens of the concept of "personal musical culture". A person's musical culture is based on his/her experience of communications and feelings at the micro- and macro-group levels. Musical communications hold a special place in the structure of a person's general culture. The article proves that future psychologists' musical culture formation is closely related with aesthetic information understanding; musical culture emerges as a personal trait that integrates musical, communicative knowledge, values, experience, which implementation allows the agents of psychological activities to reach mutual understanding. Musical culture includes the following components: culture of feelings, culture of thinking, culture of speech and culture of health.*

Keywords: values, value orientations, culture, personality, musical culture, formation of musical culture, musical communication.

Отримано: 25.06.2019